

Nr. 16

Lørdag 29. april 1950

4. årg.

Statskirken og vi.

Av fhv. sokneprest Knut Geelmuyden

«STATSKIRKEN OG VI» har vært det daglig tilbakevendende samtaleemne for oss NS-folk i konsentrasjonsleirene våre. Vi «Quisling-prester» hadde taleforbud. Men det var jo ikke godt mulig å hindre oss fanger i å diskutere våre hjerteanliggender, all den stund vi var stuet sammen mange i én brakke.

ÆREN ELLER SKAMMEN for den moralske side ved rettsoppgjøret tilfaller i første rekke statskirken. Den har det moralske ansvar. Derfor har vi NS-folk i disse fem jammersår først og fremst ventet på kirken, utålmodig og bittert. Skulle den moralske grunnvoll under oppgjøret svikte, var huset dømt til å ramle.

ETTER SOM ARENE HAR GATT, og vi har måttet slå fast at kirken prinsipielt står på samme standpunkt som da «Folkedommen» ble slynget ut, blir kravet om å få noe praktisk ut av våre brakkediskusjoner mere bestemt. Og etter som vi prester av kategorien «prominente landssvikere» i tur og orden slipper bort fra konsentrasjonsleirenes taleforbud, møter oppgaven i særlig grad oss.

— MIN MENING ER DA DEN, at en kirke eller sekt eller samfunn ikke lar seg starte med et program og en plan etter forutgående debatt og parlamentarisk flertallsbeslutning. En religiøs bevegelse, som ikke vil være menneskeverk, utvikler seg spontant og naturlig levende etter sitt levende behov. Dens organer utvikler seg i samsvar med dens vekst.

Foreløbig er å konstatere, at en hel del har meldt seg ut av den statskirke som de i virkeligheten oppfatter seg forbannet bort fra. Videre: Enten vi står i noen kirke eller ikke, kan vi konstatere som en realitet det brorskap som består mellom oss alle som har gjennomgått samme smertelige erfaringer og har samme syn på hva det betyr å være en kristen. Brosjyrer og annen litteratur i denne lei vil komme i sin tid. Det vil alt komme i sin tid. Alt må ha sin tid for å gro. Særlig når man også skal slite for sin nakne eksistens samtidig med å ha sine meningers mot.

VERDEN ER IKKE BARE OPPE i en politisk krise av dimensjoner som neppe før i historien. Den er også oppe i en moralsk og religiøs krise. Ja, først og fremst religiøs og moralsk. Det er selve problemet. Og det materialistiske livssyn, som bebreides oss «nasister», er i tilfelle bare en variant av den alle vegne herskende materialistiske vurdering. Det demokrati, som den tapende part har lært å kjenne hos de edelmodige selvherrer, er bare en annen variant av samme materialisme.

DET Å LEGGE ALL SKYLDEN for verdensutviklingens resultat på den tapende part i et brutalt maktoppgjør, løser ikke noe problem. Tvertimot. Det forvrøvler problemet. Og det er ikke noe håp om å finne en farbar vei videre mot framtiden, før man har oppgitt den blindgate som «rettsoppgjøret» er, og alt som har med samme å gjøre.

KIRKE OG KRISTENDOM er ikke alltid det samme. Historisk betraktet kan kirken opptre rett og slett som en demonisk faktor.

„Dagbladet“ gir de norske „quislinger“ god attest

Men det var nok ikke Skavlans mening

Dagbladet synes ikke å ha mistet motet etter den dukkert som bladet fikk i retten forleden. 20. april bringer bladet med store overskrifter et NTB-telegram fra Stockholm om opprensninger i Estland a la Norges i 1945. I overskriften heter det «Sovjet kvitter seg med estniske quislinger». Når man så leser slutten av telegrammet, får man en høyt oppsiktsvekkende forklaring: «Utrensningene er altså et ledd i de russiske anstrengelsene for helt å fjerne den rent estniske innflytelsen på forvaltningen. Isteden får pålitelige russere plass på alle de høyeste postene».

Ja, i grunnen har vi ikke så meget å tilpøse. De norske «quislingene» kan ikke få noen bedre attest i Dagbladet. De satte navn og rykte og til slutt selve livet inn på å bevare den norske innflytelse i forvaltningen av det okkuperte Norge og det lyktes i den grad, at de rømte med A-partiets spisser og det borgerlige haleheng i 1945 kom til dekket bord med en intakt administrasjon og en sikker kom-

Påtalemyndigheten og Erstatningsdirektoratet ute på heste-handel

De pårørende atter de omkomne ved Florø-katastrofen, ble nærmest tvunget til ikke å gå til erstatningssøksmål mot staten

En har følelsen av at alt i forbindelse med denne ugjerningskulle dysses nep

Etter de opplysninger vi har fått fra pårørende av de forulykkede ved eksplosjonskatastrofen ved Florø i 1945, viser det seg at påtalemyndigheten og Erstatningsdirektoratet har lagt for dagen en kynisme som savner sidestykke.

Ingen menneskelige følelser ble vist de etterlatte. De ble til og med truet med Erstatningsdirektoratets tomme skruv — hvis de formastet seg til å gjøre erstatningskrav gjeldende mot det offentlige.

Og i et brev fra Fjordane politikammer til Erstatningsdirektoratets representant herr overrettssakfører Olav Langvand — får en nærmest inntrykk av at det var med beklagelse påtalemyndigheten måtte se seg nødt til å henlegge saken mot de 10 omkomne varetektfanger, hvis tragiske død nettopp skyldtes en av påtalemyndighetens egne embetsmenns uansvarlige handling.

Uten å ta hensyn til de lovfestede regler for behandling av varetektfanger, ga han ordre til at 10 forsvarsløse mennesker som på grunn av ulov var kommet i hans varetekt, ble satt inn i et så livsfarlig arbeide som ammunisjonstransport. Og resultatet vet vi — ingen av dem kom tilbake!

De ble sprengt i luften ved et overgrep fra en av makthavernes tjenere. — En forferdelig handling, ikke bare mot de ubeskyttede mennesker, men også mot norsk og internasjonal lov. — Og de allierte militære som gjorde krav på at krigsfanger (tyske) og norske varetektfanger skulle utføre dette arbeide, gjorde seg også skyldig i en krigsforbrytelse, som de samme allierte har gitt mange tyskere dødsstraff for.

Her finnes ingen unnskyldende momenter, og aller minst når kynismen gir seg et så greit utslag som i følgende anmodning Fjordane politikammer sendte til Erstatningsdirektoratets representant:

«Jeg forutsetter at De fremmer en eventuell sak angående økonomisk ansvar»

Det var altså ikke nok, at de mennesker som var underlagt dette politikammers varetekt ble kjørt inn i døden, de etterlatte skulle også få føle at ennå var ikke alt opp og avgjort. Selv døden satte ikke stopp for makthavernes hevnl!

Blant de omkomne varetektfanger var også en ung mann som var sin mors eneste forsørger. Moren satt igjen i små kår, og da hun mistet sønnen syntes

hun at det gikk vel langt. Hun fikk sin bror til å oppsøke politimesteren og en sakfører. Politimesteren var steil og avvisende. Sakføreren hadde heller ikke lyst til å gjøre noe for den gamle, men han mente dog at hun hadde rett til å få erstatning. Men for henne var det en håpløs oppgave. Imidlertid ble hennes sønns dødsbo overtatt av skifteretten høsten 1946, men før skifteretten tok seg av saken, ble boet oversendt til Erstatningsdirektoratet, hvis representant i Fjordane den 24. januar 1947 sendte følgende brev til den gamle mor:

«Deres sønns dødsbo er som kjent under behandling ved Sunnfjord skifterett.

Fra Erstatningsdirektoratet vil der ikke bli gjort erstatnings- eller inndragningskrav

gjeldende mot boet.

Men da der fra forskjellige hold har vært antydning mulig- (Forts. side 4)

Kan det være sant?

Var den norske militærattasje i London medlem av N.S. til august 1940?

Vi henter følgende fra «Folket» et fritalende blad som utkommer i Bergen:

«Det fortelles at vår nye militærattasje i London, — oberst Adolph Fredrik Munthe, født 1892, var medlem av NS til august 1940. Det blir videre fortalt at utnevnelsen ble foretatt uten at stillingen ble avertert ledig, og uten at mulige løbhabere visste at det skulle sendes ny militærattasje. Adolph F. Munthe fulgte under krigen i 1940 generalstaben. Sannsynligvis var han blant dem som gav tyskerne løfte om nøytralitet. (Æresordet om ikke å kjem-

Vil pinse-marsjen føre til krigerske forviklinger?

En har vanskelig for å tro at kommunistene har oppgitt planen

Store forberedelser på begge sider av sonegrensen

problemet. Og det materialistiske livssyn, som bebreides oss «nazister», er i tilfelle bare en variant av den alle vegne herskende materialistiske verdensoppfatning. Det demokrati som den tapende part har lært å kjenne hos de edelmødige seierherre, er bare en annen variant av samme materialisme.

DET A LEGGE ALL SKYLDEN for verdensutviklingens resultat på den tapende part i et brutalt maktoppgjør, løser ikke noe problem. Tvertimot. Det forvrøvler problemet. Og det er ikke noe håp om å finne en farbar vei videre mot framtiden, før man har oppgitt den blindgate som «rettsoppgjøret» er, og alt som har med samme å gjøre.

KIRKE OG KRISTENDOM er ikke alltid det samme. Historisk betraktet kan kirken opptre rett og slett som en demonisk faktor. Vi må også holde oss for øye det faktum, at vår statskirke er en statsinstitusjon, hvis funksjonærer har sitt levebrød av staten og blir utnevnt til sine stillinger av en politisk regjering.

MANGE AV OSS NS-FOLK er full av takk og beundring overfor enkelte av statskirkens prester, i hvem de har funnet kompromissløse Kristi etterfølgere.

Overfor enkelte.

— **HVORLEDES VI SKAL FINNE FRAM** til en ordening med en kirke som kan være «vårt hjem på jorden», vil helt og holdent avhenge av begivenhetenes videre utvikling.

Den internasjonale situasjon er spent

Er Trygve Lies reise til Europa den siste mulighet for å avverge en krig mellom øst og vest?

En regner med at den internasjonale feberkurve kommer til å stige i juli og august

Fra vår Stockholmskorrespondent

Generalsekretær Trygve Lies reise til Europa og hans bebudede besøk i Moskva blir av kretser som må ansees å sitte inne med opplysninger en bør legge vekt på, betegnet som kanskje den siste mulighet for å kunne avverge et blodig oppgjør mellom Øst og Vest.

Pravdas svar på utenriksminister Achesons syv punkter, som han stilte som ramme om mulige forhandlinger, forteller på en tydelig måte at Sovjet ikke lenger er innstilt på en forsoning.

Pravdas artikkel kan sammenføres i følgende tre punkter:

- Sovjet ønsker ingen fast avtale med USA.
- Sovjet vil ikke forhandle uten det vet hvilken nye konkrete ettergivninger som er mulig fra amerikansk side.
- Sovjet vil ikke på noen måte legge Achesons syv punkter som grunnlag for forhandlinger.

Moskva gjør med dette gjeldende at en helt tror på sin politiske og militære stilling, og opptre derfor som den potensielt sterkeste partner.

Til stadighet blir det pekt på, både i russisk presse og radio — at det fremdeles er muligheter for forhandlinger, men kun på basis av de russiske vilkår.

KREML HAR IMIDLERTID GRUNN til å innta en slik stilling overfor Vest-maktene. Fra Kremles tårn ser unektelig mulighetene for verdenskommunismens fremmarsj anderledes ut enn den for bare kort tid siden fortonte seg for Vestmaktene ledere. Når en ser på de muligheter Sovjet har, faller følgende fort i øynene:

Sovjet kontrollerer fer

bladet. De satte navn og rykte og til slutt selve livet inn på å bevare den norske innflytelse i forvaltningen av det okkuperte Norge og det lykkes i den grad, at de rømte med A-partiets spisser og det borgerlige haleheng i 1945 kom til dekket bord med en intakt administrasjon og en sikker kommunal økonomi. Men de som klarte det, ble dømt for full musikk av dem, som svek og rømte i den mest kritiske tid. Og dette har folket funnet seg i gjennom fem slitsomme år. For en dårskap, for en humbug!

Vil pinse-marsjen føre til krigerske forviklinger?

En har vanskelig for å tro at kommunistene har oppgitt planen

Store forberedelser på begge sider av sonegrensen

Fra vår korrespondent i Vest-Tyskland

Det har ikke vært mulig å få rede på den offisielle russiske innstilling til den bebudede kommunistiske pinse-marsj mot Vest-Berlin.

Ryktet vet å fortelle, at kommunistene har oppgitt planen, og at de bare vil nøye seg med å demonstrere i øst-sonen. — Disse rykter mener en er svært lite pålitelig. En slik demonstrasjon etter den voldsomme agitasjon som kommunistene har drevet for pinse-marsjen og etter de kraftigste trusler mot Vestmaktene og Bonn-regjeringen vil bli et for margert resultat og stort prestisjetap for den kommunistiske ungdomsorganisasjon.

Det som en kan slå fast, er at kommunistene ikke har noen særlig interesse av å gå til en åpen kamp mot Vestmaktene militære styrker, som i de siste uker er blitt ytterligere forsterket. Amerikanerne har således drevet store gatekampøvelser hvor samtlige amerikanske styrker i Berlin har deltatt, og øyenvitner vet å fortelle at kampene har vært drevet etter et i høyeste grad realistisk program.

At kommunistene også rustet til den store maktprøve er klart. Tirsdag i denne uke kom en stor lastebil fra øst-sonen inn i den amerikanske sektor. I bilen befant seg 15 medlemmer av øst-politiet. Samtlige var bevæpnet til tennene med automatiske pistoler, stengens og håndgranater. De 15 ble arrestert, og det viste seg at de var ledende medlemmer av F.D.J.

Den såkalte Frie tyske Ungdomsorganisasjon og som står i spissen for pinse-marsjen.

Ifølge gode informasjon, viser det seg at F.D.J. har omlag 20,000 partitro tilhengere i den franske, britiske og amerikanske sektor, og man mener at disse grupper vil bli satt inn på den

allierte side av sonegrensen. Forsterket med «tilfeldige besøkende» fra øst, vil de sikkert komme til å gjøre store vanskeligheter for de kombinerte Vest-styrker.

Denne taktikk mener iakttagere stemmer best med de sovjet-russiske planer, som går ut på å skape så megen uro som mulig.

Etter de forberedelser som amerikanerne gjør — og som ser drastiske ut, regner en her med at pinse-marsjen kan få uoverskuelige følger — og ikke minst for freden — hvis kommunistene følger sitt program og søker å gjennomføre marsjen.

Erstatningsdirektoratet prøvde seg med tvangsauksjon i Indre Hornindal

Men ingen kjøper var møtt fram

I bladet «Fjordenes Tidende», Måløy, stod følgende korte, men megetsigende notis 20. april d.å.:

INGEN KJØPER PÅ TVANGSAUKSJONEN

I forrige veke var det lyst til tvangsauksjon over eiegenheten at Oliver Fagerheim i Indre Hornindal. Som del fleste velt var Fagerheim NS-ordfører i Hornindal under okkupasjonen.

Då det stod att noko av den kontante straffa, hev Erstatningsdirektoratet gjennom lensmannen i Hornindal kravt auksjon. På auksjonen vart ingen handel av. Ingen kjøper var framme. — Det oppnemnde rettsvitne møtte heller ikkje. Ein mann som var oppnemnd av Erstatningsdirektoratet baud ikkje på eiegenheten, og det heile slutta som det tok til.

Vi skal for å komplettere billedet av denne sak peke på at gårdbruker Oliver Fagerheim fikk sin sønn Ola (25 år gammel) drept ved eksplosjonsulykken ved Florø 1. september 1945. (Omtalt i «8. Mai nr. 15)

lem av NS til august 1940. Det blir videre fortalt at utnevnelsen ble foretatt uten at stillingen ble avtert ledig, og uten at mulige liebhavere visste at det skulle sende ny militærattasje Adolph F. Munthe fulgte under krigen i 1940 generalstaben. Bannsynligvis var han blant dem som gav tyskerne løfte om nøytrallitet. (Æresordet om ikke å kjempe). Hvorvidt han brøt dette løfte vites ikke.

Vår hjemmelsmann kan videre fortelle at Adolph Fredrik Munthe kom tidlig med i NS og ble regnet som en av Quislings medarbeidere. Han skulle visstnok også ha vært ikke langt unna den gang det berømte pepperoverfall skjedd i Forsvarsdepartementet.

Dette er spørsmål som er blitt rettet til oss. Vi sender dem videre til regjeringen Gerhardsen som har foretatt utnevnelsen».

Såvidt vi vet ble samtlige 10 varetektfanger tvunget ulovlig av politiet til å foreta denne transport av forskjellige farlige sprenglegemer ved Florø.

Statens tjenere har ved denne handling ansvaret for at Ola Fagerheim ble drept. — Oliver Fagerheims sønn. Og staten har til dags dato ingen erstatning ydet.

Men nå er altså andre av statens tjenere ute for å ta gården fra ham.

Det er nødvendig å summere litt her for at alle kan bli helt klar over hva som virkelig foregår.

Først tar man gårdbrukerens sønn og stiller ham på en uriaspost så han omkommer. Deretter tar man fatt på gårdbrukeren selv. Og når han ikke kan betale den «kontante straffa» setter de (Erstatningsdirektoratet) gården hans til tvangsauksjon.

Men dette ble altså vel meget i Indre Hornindal. Ingen møtte opp for å by på gården! Ære være dem alle for det!

Og æreløs måtte den mann være som ville melde seg som kjøper av gården.

Jøssingnavnet

I Dagbladet av 15/4 1950 skriver herr Sverre Hartmann at det var Hagelin som første gang benyttet ordet «Jøssing». Æres den som æres bør, så vi får vel heller la våre granner i øst, svenskene, få æren av det, for det var nemlig de som først lanserte ordet.

Ordet stammer sjølsagt fra Jøssingfjord, men det stikker litt dypere. I Sverige kalles haren populært for «Jøsse» og etter Norges heltemodige opptreden i Jøssingfjord kalte svenskene nordmennene for «Jøssingar» — harer eller reddharer — om man vil.

Hvis Altmark-episoden hadde vært henlagt til Sognefjorden eller Nordfjord ville samlingsnavnet neppe blitt Sognefjordinger eller Nordfjordinger.

Svenskene brukte ordet «Jøssingar» umiddelbart etter Altmark-affiseringen og har nok ikke hentet det hos Hagelin.

Saurus.

øyeblikket landområder på 39,457,480 kvadratkilometer.

med 753,800,000 innbyggere. — Sovjets militærpolitiske stilling har også vesentlig forbedret seg gjennom opprettelse av nye grupper vil bli satt inn på den

Fortf. side 4

POTEMKIN:

Grete Berggravs krigseventyr —
«VI JØSSINGER»

Programsekretær og nestkommanderende i den avdeling av Norsk Rikskringkasting som er betrodd gjennom foredrag å opplyse det norske folk — fru Grete Berggrav, Gabels gate 47 b, Oslo — hører til de mange øyensynlig kjempende og ledende patrioter, som fikk sin dikteriske geist stimulert under okkupasjonen. Det kan dog ikke sees at hun er dekorert med St. Olavs Orden. På flere skandinaviske sprog utga hun i 1945 en bok om Norge, dengang våre hjemneværende landsmenn befant seg under den såkalte jernhel — i dyp hungersnød og annen av nazistenes voldt elendighet.

På dansk hadde boken tittelen: «Vi jøssinger». Etter hva vi har erfart virket nok boken pinlig på den i norsk åndsliv nasjonalt overdimensjonerte og fra forfatteriet hvilende formann i forfatterforeningen — herr Hans Helberg — og han skrev såvidt vi vet en frysende anmeldelse av boken. Selv i de dagers «nasjonale» orgler, ikke minst i åndernes verden — ga den nemlig et litt for avslørende innblikk i den heimeavla, men emigrerte jøssingers sjellev...

Vi vil ikke forholde vår sterkt tiltagende lesekrete noe av denne lystleaning for det «nasjonale» sinn(e), og gjengir først litt av forlaget Fremads kostelige prelude til boken:

«— Den norske Hjemmefront talte fra Begyndelsen mange Kvinder. En av de mest fremtredende var Journalisten og Radiomedarbeideren Grete Berggrav, Biskop Berggravs søster, der til sist måtte bringe seg i Sikkerhed i Sverige.... Snart med særlig harme, snart med smittende lune, men alltid lige levende giver hun et broget og vidtfavnende billede af det kæmpende Norge.

«Kameraterne paa Hjemmefronten, Hitlers afsindige terrorister, og de psykiske defekte Quislinger, hvis Magtbegær og Skinsyge i Virkeligheden gjorde dem til Lus mellom to Negle. Med ganske særlig interesse læser man om Forfatterindens mange Besøg ved den Jagtlytte, hvor broderen, Biskop Berggrav sad «internert».

«I virkeligheden kunde han takket være Mangelen paa Nazister, saa hans Politivagt hovedsagelig bestod af Jøssinger, om natten, ja selv ved høyllys Dag, iført politiform tage inn

til Fange.... Tyakerne gik i Fælden! Og da de efter en haard Tørn i Sneen udasede og rasende kom i forbindelse men den første norske Spærring fik de saa varm en Modtagelse, at de troede der skjulte sig store Styrker bag den. Efter kun en times kamp fandt de det hensigtsmæssig at trække sig tilbage. Hvor mange saarede og døde de havde, vidste min Hjemmelamand ikke. Men nordmændene sagde han, hadde ingen døde og bare 3—4 saarede.

«Den tyske Flyveattaché, Kaptajn Spindler faldt.... Det var major Olaf Helset som planlagde og ledede det norske Forsvar ved Midtskoven. Med to Hundrede Mand jagede han og hans Folk Verdens bedst udrustede Krigsmagt paa Flugt.

«Tyakerne tapte to Slag, før de blev stoppet ved Stalingrad. Det ene var ved Midtskoven. Det andet ved Narvik i Nord-Norge....»

Ingen virkelig noraktenkende soldat kan ville ta fra nåværende generalmajor Helset og hans karer, bl. a. skytterlagsfolk med justisofferet Oliver Møystad i spissen — æren av den raske og effektive aksjon ved Midtskoven, hvorved den freidige tyske styrke ble stanset om natten ca. kl. 2,30 tiende april og påført endel tap. Hauptmann Spiller falt. Aksjonen er en virkelig fjær i hjelmen på alle sammen, ikke minst på den urnorske og unervøse Olaf Helset.

Det er ikke minst hans beslutsomhet i den daværende uklare situasjon som vil bli husket!

Men det må heller ikke glemmes at det ifølge generaloberst Falkenhörst var et privat tiltak av Spiller. Han hadde improvisert sammen ca. 100 (?) soldater og kjørt avgårde. — (Nedskriveren herav kjenner ikke det nøyaktige antall).

På tilbakeveien til Oslo var den tilbakekastede tyske «avdeling» ikke mer rystet enn at den uten kamp tok til fange en norsk styrke (3—400 mann?) som under oberst Meislich og daværende rittmester Bjørn Olafsen Christophersen kom marsjerende på veien i fredelige former fra Gardermoen, og bare synet av den lille tyske styrke var nok.... Herr Christophersen er avbildet i boken — General Fleischer: Etterlatte papirer.

Det står der at herr C. «ble tatt til fange av tyskerne på vei fra Gardermoen 10. april 1940 og internert. Senere ansatt i Politidepartementet

Et vårtegn?

Av Helge Grønstad.

Den dom som byrettsdommer Helgesen avsa den 18. april i Harsems injuriersøksmål mot redaktør Skavlan og Dagbladet må vi ha lov til å oppfatte som det første, lovende lysstrefe gjennom en mangeårig istids forstemmende mørke.

Det manglet ikke på dem som ut fra oppgjørsepokens erfaringer med hensyn til domstolenes stilling ytret tvil om sakens utfall. «Det nytter ikke», het det, «en tidligere NS-mann oppnår aldri dom i sin favør ved en norsk domstol — uansett hvor godt hans sak måtte stå».

Det nyttet. Rendestensjournalistikken ble slått overende gjennom en enstemmig dom. Det som general-konsul Harsem hadde satt fingeren på, ble mortifisert. Dagbladet må søpe i seg den kål som det selv har spyttet i, det blir nødt til å åpne sine egne spalter for en kommentarløs erkjennelse av sin journalistiske uetterrettelighet, og atpåtill må bladet punke ut med saksomkostninger.

Vel blåst, dommer Helgesen! Deres dom i denne sak har bidratt mer til å gjenskape respekten for norsk domstolpraksis enn noe som helst annet i de siste 5 år. Klart, greit og uomtvistelig slår De i Deres domspræmisser fast at den tid er forbi da inferiøre og samvittighetsløse pressefolk kunne spy ut slimete insinuasjoner i øst og vest — i trygg forvisning om at de satt dekket bak det mystiske patent som bærer navnet «folkets rettshøvelse». Dommen over redaktør Skavlan og Dagbladet var et grunnskudd mot gatens parlamentar. Usannferdighetens feite gloser og boulevardavisenes utemmede tilsvining av folkerykte og sære har sett sin beste tid. Fra nå av koster det.

Dagbladets advokat, h.r. advokat Knut Blom, hadde sikkert ikke noen let oppgave. Trass i

den Skandinaviske verden net hende, dengang hun stod på toppen av sin litterære — blomstring! I kapitulet TYSK MORAL OG NORSK akriyer hun bl. a. på s. 22 ff., og fra nå av ber vi våre sivile og militære historikere sette klar med blokk og blyant: «— En del av dem (tyskerne) gikk meget uvilligt til Angreb. Dette

at han brukte bunnskraper, ble han stående uten et eneste reelt argument, tjenlig for øyemedet. Han vasset febrilsk rundt i en myr av «sannsynligheter», «formentligheter» og «antagelser», men fant ikke noe sted en tue med så fast konsistens at den evnet å holde hans klient oppe.

At advokat Blom prøvde seg med den påstand at Harsem med sin bok «Folkedommen over rettssvikene» hadde berøvet seg adgangen til domstolenes rettsbeskyttelse — at han, i egenskap av «vanemessig injuriant» måtte avfinne seg med den skjebne å være fredløs og rettløs — det var i seg selv så grotesk at det bare kunne kalle på tilhørernes og rettens overbærende smil. — Verre og direkte forstemmende var det da advokat Blom lanserte den freidige påstand at Harsem så langt fra å føle seg særkrenket burde føle seg berøret ved å bli beskylt for illegale handlinger. «Illegal» betød ikke lenger illegal, hevdet advokaten, okkupasjonstiden hadde gitt begrepet en motsatt tyding. I dagens terminologi var «illegalt» dig!

Jeg tror ikke så dårlig om advokat Blom at han virkelig selv mente hva han sa. Riktignok har vi sett noe av hvert i de siste 5 årene, men for alminnelig rettsoppfatning betyr dog ennå «illegalt» det som ligger i ordet selv og ingen ting annet. Det forekommer meg at advokat Blom gjør seg blindere enn han behøvde å være når han ikke vil se den lille nuanse mellom folks holdning til okkupasjonsmaktens lovgivning og den respekt som må kreves i kraft av dagens selvstendige utøvelse av norsk lov og rett. Nei, advokat Blom, Deres påstand om illegalitetens permanente legalitet var ikke god juss. Da kunne en med like stor berettigelse kalle urett for rett. Og så «juridiske» er vi da ennå ikke blitt — trass i alt.

Oslo byretts enstemmige dom over redaktør Skavlan og Dagbladets journalistikk var en lysbringer. Noe som gir håp om at det bærer mot dager med klar sol og renere luft.

Det kan trenge.

Helge Grønstad.

Sannheten og Det historiske klarsyn

Journalist Theo. Findahl ser fra det fjerne på «Cirkus Norway» og sier, hva ingen annen våger å si

I boken «Moskva og New York», (Aschehoug 1949), skriver Aftenpostens korrespondent i New York, herr Theo Findahl, på side 66—67 følgende betraktninger, som bortsett fra at de utvilsomt gir endel usminket sannhet, neppe vil finne spalteplass i en eneste av agentstaten Norges «frie» presseorganer. I en liten «hale tilslutt skal vi søke etter grunnen til at herr Findahl på denne fortjenstfulle måte uten patos konstaterer Norges langtfra uavhengige og dessverre lite gloriose, men meget farlige posisjon i tidens malstrøm. Det ser ut til at det i herr F. er gått tapt en forsvarer for justisofrene. — Han skriver:

«..... Kjølige iaktakere utefra kan frakjenne de skandinaviske land kulturell selvstendighet, men folkene i de selv samme land vil selvsagt verge seg mot provins-klassifiseringen. Ingen vil gjøre dette med større iver enn norske, danske og svenske politikere, som opptrer på internasjonale tribuner nettopp for å holde iethvertfall skinnnet av nasjonal selvstendighet vedlike. — (Det forekommer dog at herr F. her slår Norge og Danmark vel meget i hartkorn med det faktiske og praktiske selvstendige og nøytrale Sverige. Potemkins anm.) Herr Findahl fortsetter:

«Fra sine egne hovedsteder vet de nok at i praktisk utenrikspolitikk har småstater provinsstilling, for så vidt som problemet for dem er å lempe seg mellom stormaktene, finne tilslutning, vern og støtte hos den makt eller maktgruppe de finner de sokner til.

En ubevisst provins-tenkemåte kommer også fram i den lidenskapelige, alt annet enn saklige måten folk for eksempel i Oslo tar parti for eller imot «England», «Amerika» eller «Sovjet-Russland». Det er som hele deres liv og velferd står på spill de står og faller med Vesten eller Østen. Av den grunn synes det heller ikke vanskelig for England, USA eller Sovjetsamveldet å finne innfødte talsmenn for sin sak i noen småstat.

— Dette er jo tappert sagt av en mann som har sitt levebrød i Aftenposten, men han forherder seg ytterligere i synden mot all andensæisk rettenkning i vårt kjære hjemlige sirkus. Hør nå bare her:

«Tyskland fant det også (talsmenn) da kommende tysk makt og herlighet ble forespeilet med

så meget glitter og glans. Det tragiske for mange norske som i de dager «tok parti» for Tyskland, er at de gjorde dette i troen på at det ville gagne deres eget hjemlands sak å stå på den seirende siden

«Det var Norge, ikke Tyskland, de tenkte på» (Uth. her.)

«Det tragiske er også at de ikke kan si dette etter nederlaget. Det ville bare hope ny skam over deres hoder — tenk at de var usle nok til å søke fordeler hos fienden i stedet for å ofre livet for sine idealer. Til dette har de overvunne intet å si, om enn ordene må forekomme dem hule, når de kommer fra landsmenn som tok parti for Vesten, ikke for å ofre og lide, men fordi de i sine hjerters dyp var overbevist om at nettopp her var seiren og alt å vinne »

Det kan spørres om herr Findahl hadde tilegnet seg tilstrekkelig beslutsomhet for luftning av så frapperende synsmåter, dersom han ikke hadde gjennomgått en viss lutring i skjærilden etter «frigjøringen»? Han var jo Aftenpostens korrespondent i Berlin under hele krigen, og arbeidet såvidt vites til full tilfredshet for bladets redaktører som fikk henholdsvis 15 og 12 år i Lagmannsretten.

Etter Stalingrad sies det dog at enkelte av herr Findahls telegrammer skal ha hatt «dobbel bunns», etter beste biskopelige forbilde.

Etter «frigjøringen» ble han forflyttet langt bort — til New York — i likhet med Dagbladets okkupasjonsredaktør, herr B. H. Andersen som etter «frigjø-

Paraller

HUGENOTTENE

AV HISTOR

Jesus fra Nasaret kom med en helt ny ideologi og livsførsel til en menneskeslekt, som var blitt formørket av hedenskapets umoral og jødedommens grusomhet. Han ble ansett for å være meget farlig for statsmakten, og særlig for presteskapet, som oppagiterte den jødiske pøbel mot ham. Han ble arrestert, anklaget, mishandlet og dømt til døden for landssvik.

Den samme skjebne rammet også hans disipler — på en unntakelse nær. Kjærlighetens apostel — Johannes — slapp med landsforvisning til øya Patmos. Der åpenbarte Herren seg for ham i et drømmesyn og lot ham se de store historiske utviklingslinjer langt inn i fremtiden. Han så da bl. a. at kirken (som skulle være Kristi dyrebare brud) etter hvert de-

generte til å bli makthavernes («dyrets») store skjøge. Johannes ser at denne mektige skjøge blir «Drukken av helliges blod».

I tidens løp er apostelens framtidssyn blitt uhyggelig virkelighet. Denne gang skal vi imidlertid bare i all korthet minne om «dyrets» (statsmaktens) og «skjøgens» (kirkens) forfølgelse av hugenottene i Frankrike.

Hugenottene var protestanter. De tilhørte som regel de beste og mest opplyste familier i landet. Politisk var de nasjonale, men arbeidet for fred og forståelse med alle naboer.

I den degenerte kongefamilien var det innblandet meget italiensk jødeblod.

Etter å ha forfulgt hugenottene en tid, utpønsket presteskap og kongefamilie et triks, hvorved de håpet å kunne ut-

rydde alle sanne kristne, som ikke kunne lovprise pavekirken og det kongelige vanstyre.

På kongens vegne foreslo geistligheten fred og forsoning. Det hørtes pent og kristelig ut.

Som tegn på gjensidig tillit og velvilje skulle en av hugenottenes ledende menn — Henrik av Navarra — få kongens søster til ekte. Bryllupet ble holdt i Paris. En rekke av de mest fremrakende hugenotter var budne. De ante fred og ingen fare.

Natt til 24. august — Bartholomæusnatten — 1572 lød pærolen til kirkeklokkeklang: «Arelat! Arelat! Skån ingen!»

På kongens ordre og med gelstighetens velsignelse var pariserpøbelen mere enn villig til å hjelpe kongens soldater og kirkens prelater med mord og ran. Myrderiene bredte seg fra Paris utover det hele land. — Tyve tusen av Frankrikes beste menn og kvinner ble likvidert.

(Dette var altså «de lange knivers natt» i Frankrike. En stor del av den norske pøbel ønsket seg en sådan natt også her i Norge 8. mai 1945. Til-

stedeværelsen av tyske og engelske tropper forhindret imidlertid det forønskede blodbad).

Hugenottenes rørlige eien-deler fikk pøbelen lov til å stjele — som belønning for utvist mordlyst. Fast eiendom ble inndradd til fordel for statskassen.

Kongefamilien ble hyldet noe rent ubeskrivelig for denne «heltedåd». Høystemte takkegudstjenester i alle kirker, for nu var alle kjettere i skjærilden — Gud være lovet — Te Deum.

I 1643 ble Ludvig XIV konge. Han fortsatte forfølgelsen av hugenottene, som nu atter var blitt mange og mektige ved stadig større tilslutning av gode og tenksomme menn og kvinner.

Kongen var dum og uvitende — ødsel og lettsindig — en levemann av simpleste sort. Smigrerne kalte ham allikevel «sol-kongen».

Når han undertiden fikk samvittighetskrupler over sin ugudelige livsførsel, utstedte han en rekke provisoriske anordninger mot hugenottene. —

«Kameraterne paa Hjemmefronten, Hitlers afsindige terrorister, og de psykiske søtteske nordiske jønsister Magtbeger og Skinsnyge i Virkeligheden gjorde dem til Lus mellom to Negle. Med ganske særlig interesse læser man om Forfatterindens mange Besøg ved den Jagtthytte, hvor broderen, Blåkop Berggrav sad «internert».

«I virkeligheden kunde han takket være Mangelen paa Nazister, saa hans Politivagt hovedsagelig bestod af Jøssinger, om natten, ja selv ved højlys Dag, iført politiuniform tage Inn til Oslo og deltage i illegale Møder».

«og saadan vrimler bogen med fantastiske Krigspuds, der blev spillet Tyskerne og deres Haandlangere af Norges raske Ungdom....»

Så starter vi med litt av fruens skildring av kampen ved Midtskogen. Her har hun en «ung militærperson» som hjemmelsmann, så fru er her så «historisk» at hun godt kan tjene som et vidunderlig underlag for oberst Johannes Schütz' behandling av vår nyeste krigshistorie:

« — Det var et Detachment tyske Faldskærmsoldater, under Kommando av Flyveattachéen i Oslo, Kaptein Spindler (Spiller, P.s bem.) som i stjalne (!) Omnibusser fra Oslo Sporveje var taget af Sted mot Elverum den 9. april om Morgenens. De havde ordre til at tage Kongen, Kongefamilien, Regeringen og ledende Personligheder (?) indenfor Stortinget

bakekastede tyske «avdeling» ikke mer rystet enn at den uten kamp tok til fange en norsk styrke (3—400 mann?) som under oberst Meinich og daværende rittmester Bjørn Olafsen Christophersen kom marsjerende på veien i fredelige former fra Gardermoen, og bare synet av den lille tyske styrke var nok.... Herr Christophersen er avbildet i boken — General Fleischer: Etterlatte papirer.

Det står der at herr C. «ble tatt til fange av tyskerne på vei fra Gardermoen 10. april 1940 og internert. Senere ansatt i Politidepartementet fra sommeren 1940 til sommeren 1941. Kom til England via Sverige 21/10 1941. Ble stabssjef ved Forsvarets Overkommando fra dennes opprettelse 6. februar 1942 og forfremmet til oberst».

Oberst Christophersen ble siden stor velleder i moderne krigføring og en meget skattet sekretær i den svære forsvarskommission som nå har innstillet på at man med utenlandsk hjelp og ledelse «gjeneriser» vårt forsvar i løpet av 6 — seks år. Kommissionens innstilling er såkalt folkelesning, og så lang, at man kan bli avbrutt av en ny krig, før man får lest den ut.

Vi lover nå høytidelig å avstå fra videre kommentarer av fru Grete Berggravs bok! Slike kommentarer skyldes Potemkins litterære og militære misunnelse!

Nå skal vi servere fru en slik som

rykte og ære har sett sin beste tid. Fra nå av koster det.

Dagbladets advokat, h.r. advokat Knut Blom, hadde sikkert ikke noen let oppgave. Trass i

den Skandinaviske verden net henn, dengang hun stod på toppen av sin litterære — blomstring! I kapitlet TYSK MORAL OG NORSK skriver hun bl. a. på s. 22 ff., og fra nå av ber vi våre sivile og militære historikere sette klar med blokk og blyant:

« — En del av dem (tyskerne) gikk meget uvilligt til Angreb. Dette var Grunden til brug av Heroin under Kampene i Norge. Heroin er et Giftstoff, som til at begynde med virker uhyre stimulerende. Saa stimulerende at Mennesker bliver som vilde dyr » (Senere i boken har hun åpenbart glemt dette og skriver på s. 154: «Det gikk efterhaanden sørgelig tilbage med Soljatenes Kvalitet. Naar jeg tenker paa de kække veldisciplinerede tropper i 1940 og saa paa det menneskemateriell, der nu optrådte på Oslos Gader, saa var der temmelig stor Forskjel»)

Så tilbake til fruens krigshistoriske skildringer fra fektningene i Norge 1940 og tyske Wehrmachts uhemmede bruk av angst- og medynkstfordrivende narkotika, på s. 22 ff.:

«Det var Heroinen, der var skyld i al den utrolige Raashed, som de

Forts. side 4

Deres pasta om megantetens permanente legalitet var ikke god juss. Da kunne en med like stor berettigelse kalle urett for rett. Og så «juridiske» er vi da ennå ikke blitt — trass i alt.

Oslo byretts enstemmige dom over redaktør Skavlands og Dagbladets journalistikk var en lysbringer. Noe som gir håp om at det bærer mot dager med klar sol og renere luft.

Det kan trenges.

Helge Grønstad.

N.S. var ingen 5. kolonne.

Nei, vi er ingen femte kolonne — Øksnevad! Det beviser blant annet saken mot oberst Sundlo! Han var en av Quislings nærmeste og trofaste medarbeidere i NS siden lenge før krigen.

Sundlo støttet Quisling i hans arbeide for vårt forsvar. Han prøvet av all kraft å få befestet Ofotfjorden, men forgjeves. — Han lærte — privat — sitt regiment å skyte, men dette regiment ble tatt fra ham, da han trengte det!

Noen kanoner som han hadde skaffet til fjorden ble ført annensteds hen.

NS talte og skrev og kjempet for vårt forsvar før krigen. —

det heller ikke vanskel. England. USA eller Sovjetsamveldet å finne innfødte talsmenn for sin sak i noen småstat.

— Dette er jo tappert sagt av en mann som har sitt levebrød i Aftenposten, men han forherder seg ytterligere i synden mot all andensisk rettenkning i vårt kjære hjemlige sirkus. Hør nå bare her:

«Tyskland fant det også (talsmenn) da kommende tysk makt og herlighet ble forespeilet med

Mange kjempet i første rekke mot tyskerne i 1940. — Var de forrædere? Eller var de forrædere som ødela vårt forsvar og forhindret det og gjorde oss til et engelsk protektorat?

Tromøy 10/4 1950.

A. Stang.

Husk

at ved en annonse i «8. MAI» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide eller når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

og arbeidet såvidt vites til full tilfredshet for bladets redaktører som fikk henholdsvis 15 og 12 år i Lagmannsretten.

Etter Stalingrad sies det dog at enkelte av herr Findahls telegrammer skal ha hatt «dobbel bunn», etter beste biskopelige forbilde.

Etter «frigjøringen» ble han forflyttet langt bort — til New York — i likhet med Dagbladets okkupasjonsredaktør, herr B. H. Andersen, som etter «frigjøringen» forsvant nokså lenge fra bladets spalter, og senere dukket opp som Dagbladets korrespondent i Berlin. For begges vedkommende kan det ha sin naturlige forklaring: Herr Findahl er lektor og meget flink i engelsk. Herr Andersen hadde allerede under okkupasjonen vist at han var meget adrett i tysk. Gjennom sin tyskfødte hustru hadde han muligens også gode forbindelser på de riktige DIENSTSTELLEN

Således har alt ordnet seg på den beste måte, når unntas at herr Theo Findahl — som det vil sees nå har fått betenkelige tendenser i retning av et historisk klarsyn, som ikke lover godt for hans videre journalistiske karriere.

Potemkin.

Kirkens folk var da meget vilige til å gi ham avlad for alle synder. De berøpmet ham som «forsvarer av den sanne tro».

Ludvig 14 var ikke personlig noen from katolikk. Men han hadde to grunner til forfølgelsen av hugenottene.

1) Han ville benytte dem som syndebukker for å vende folkets oppmerksomhet bort fra egne utsvevelser og vanstyre.

2) De fleste hugenotter var flittige, sparsomme og velstående mennesker. Kongen ønsket å konfiskere deres eiendom for å fylle den statskasse, som han ved sin ødselhet hadde skrappt til bunns.

For å redde livet måtte hugenottene forlate alt og flytte fra landet. De ble vel mottatt i alle protestantiske naboland.

Da Vilhelm III av Oranien erobret England i 1688 hadde han flere hundre hugenotter som offiserer i sin hær.

(Dessverre var det meget få hugenotter som slapp inn i Norge. I dansk-norsk lov het det nemlig: «Kjettere har ingen adgang til kongens riger og land».

Vi har allikevel noen få hugenottsleder i landet. Flere frontkjempere tilhørte disse slekter. Blant dem, som falt i kampen mot bolsjevismen, var der to, som nedstammet fra den hugenottiske adelslekt de'Bois)

Det ble fremgang og velstand i alle de land, hvor hugenottene fikk slå seg ned i større antall. De ble overalt lærere, jordbruk, håndverk og industri.

Men i Frankrike gikk det ille, da landets beste menn og kvinner var drept eller drevet bort.

Til sist var det bare kongens spyttlikkere, geistligheten og de mest uvitende tilbake i landet. Statskassen ble atter tom, og nøden blant folket ble stor. Således kan en forblindet konge, som lar seg lede av lure prelater, ruinere folk og land.

Da «solkongen» døde (1715) var han blitt så forhatt — også av de såkalte «gode franskmenn» — at han måtte begraves i stillhet for å unngå demonstrasjoner og folkemengdens hån av likfølget.

Sic Transit Gloria Mundi. Histor.

«8. MAI»

Kristiansund N.
Box 41

Utgiver og redaktør
Nils Vikdal

Forretningsfører
Per Kvendbø

Kontor: Fløyveien 25 — Telefon 1330
Abonnementspris kr. 12.— pr. år

Slik er demokratiet

Det er vel intet ord som er blitt så ilde misbrukt som demokratiet. Øst og vest har hver sin fortolkning av dette ordet, og når man ser på resultatene, er ingen av dem riktig. I den annen verdenskrig påstod de foreløbig seirende at de kjempet for demokratiet, og millioner av menneskeliv ble hensynsløst ofret for den. Blendet av propagandaen og i tro på sine politiske føreres ord stillet ungdommen til kamp mot det som ble kalt tyranniet, mens folkene på hjemmebanen sultet og slet for å gi krigsguden stadig større ofre. Alle disse menige i rekkene sa og trodde at de kjempet for en idé, et ideal, og for slektens framtidige lykke. Hvis man sier dem at det hele var et bedrag, ryster de på hodet og vil ikke tro det. De kjenner ikke eller har kanskje glemt den britiske statsmann Disraelis ord: «Verden er regjert av helt andre personer enn dem som det blir trodd av dem som ikke er bak scenen». Og derfor kan det være nødvendig å dra teppet vekk og få et glimt bak kulissene.

Vi er kommet i besittelse av det engelske tidskrift «Tomorrow», nr. 6/VIII, og finner der gjengitt et foredrag som oberstløytnant J. Creagh-Scott holdt i The Town House i Chelsea, London, 11. august 1947. Fra foredraget gjengir vi følgende uttalelse:

«En beretning ble offentliggjort i forrige måned i «Members Bulletin» av en finansreformist. Om det enn ikke er nødvendig å gå god for denne beretning, kan man ikke tenke seg at de ville offentliggjøre den uten autoritative informasjon: «Under hele telefonkrigen 1939—40 ble det ført vidløftige forhandlinger mellom det britiske utenriksdepartement og det tyske utenriksdepartement, hvorunder vi tilbød oss å blåse av krigen, hvis Tyskland ville gå med på å vende tilbake til gullstandard. . . . Så fulgte Atlantic Charter-møtet, som ble overvært av mr. Montague Norman (chefen for Englands Bank), hvorunder mr. Churchill forpliktet dette landet til en gullstandard, når Hitler var slått.»

Vi har ikke sett denne oppsiktsvekkende påstand motsagt, en påstand som ryktene tidligere hadde det svært travelt med, men som etterhånden ble tiet ihjel ut fra den taktiske erfaring, at taushet er gull og at folk har så lett for å glemme. Men allerede i 30-årene så man spor på den kalde krigs slagmark etter den tause kamp mellom Schachts system og gulletts voktere. Det var en bitter kamp. Tenk, om gullet til slutt bare skulle bli brukt til plomber i tennene, ekteskapsringer, smykker og mulig industri! Det ville bli katastrofe for hele den finansielle underverden, for globale gruveinteresser, for det økonomiske verdensherredømme. Nei, den som ikke ville bøye seg godvillig, måtte tilintetgjøres. Og så kom verdenskrigen med det arme Polen som beleilig påskudd. Og her har man også forklaringen på at det var så stille på Vestfronten hele det første året, nesten ikke et skudd, mens telefon- og telegraflinjene glødet i kampen om gullet.

Historien er ellers kort fortalt. Schachts system druknet i blod, gullet seiret ved bolshevikenes hjelp, hvoretter de europeiske vestmaktene tapte hele verdenskrigen og ble gullherrenes vasaller. Slik er altså demokratiet, når man følger Disraelis ord og tar et gløtt bak scenen.

For den som har litt perspektiv, er det ikke noe forbausende i at denne gigantiske kamp fikk bolshevikene og gulletts herrer til å falle hverandre om halsen. Der var og er utgrunnelige kanaler, som fører fra Wall Street til Kreml, selvom de går under Berlins ruiner. De kan spores helt tilbake til Washington 1917, og hvis den arme mr. Bevin ville eller kunne tale om sin og sine forgjengeres delaktighet i dette spill, ville verden måpe.

Apent brev til fengselsdirektør Kyhn Gløersen

Fra Toralf Fanebust

— Det er aldri så galt det ikke er godt for noe, sier ordtaket. Og her skal De høre: Under den tiden jeg hadde gratis herberge på Botsfengslet (fordi den advokaten ikke hadde angitt noen, men bare sendt de brevene til de to lensmennene, hvorav den ene videre-ekspederte til politiet, som videre-ekspederte til Deutsche Passtelle, som varslet det såkalte Sikkerhetspolitiet, — under den tiden) kom jeg mer og mindre i kontakt med de fleste av hotellets funksjonærer.

Enkelte fant påskudd til en fransk visitt innom sølla, — just såvidt de fikk se «den illegitime» og ønske meg velkommen i laget! Fra kjente og ukjente venner vanket det blomster både til påske og til hverdags. Farmand ble sendt meg av — — jeg vet ikke hvem? Det kom kjærkomne bøker og brev, det kom bønder fra Vestfold og Rogaland og i det hele tatt besøk i den utstrækning reglementet tillot det. Blant de besøkende var en av Oslos praktiserende lagdommere, hvilket gledet meg meget.

Det var lyssidene. Skyggesidene glemte jeg etterhvert. Men så fikk jeg altså anledning til å spørre noen av funksjonærene etter fengselsdirektør Kyhn Gløersen, denne — jeg hadde nær sagt anonyme herre bak Justisdepartementets jern-teppe.

Jeg fikk da vite at herr fengselsdirektøren ble entlediget fra sin stilling nokså tidlig under okkupasjonen. Av hvilken grunn skal være usagt, da det forståelig nok er nokså begrenset hva en fange kan vente å bli informert om av sine foresatte.

Men hva enten det skjedde medvillig eller motvillig, går jeg ut fra det måtte føles som en stor lettelse å bli fritatt fra en slik uriaspost i okkupasjonens vold.

Forholdet var dog ikke mer spent enn at herr direktøren ble utnevnt til lagdommer i Eidsivating Lagdømme, og fungerte som sådan inntil frigjøringen.

Jeg forutsetter at dette er riktig? Dog ligger det ikke heri noen bebreidelse fra min side. Noen måtte være lagdommere, og sett fra norske interesser håper jeg De var den best mulige.

Og ligervis som det må være lagdommere, må det også være vaktmestere ved fengslene, helst så kvalifiserte som vel mulig, og i den tiden så lite tyskorienterte som mulig. Såvel før som etter frigjøringen har vi til overmål lært hvor lite ønskelig det er med ekstraordinære noksaker som fengselsfunksjonærer. Vi er vel fremdeles enige, herr direktør?

En daværende verksmester ved Akershus Landsfengsel, fullt kvalifisert og med ansienniteten i orden, søkte stillingen, og fikk den — fremdeles ifølge min kilde helt ordinært.

Han gjorde det best mulige ut av en vanskelig situasjon, — og så kom da endelig frigjøringen. Men da ble vaktmesteren omgående degradert. Han fikk heller ikke vende tilbake til sin stilling som verksmester, men måtte starte forfra igjen som oppsynsbetjent. Nå er det en ærlig sak å være oppsynsbetjent, men i dette tilfelle var det altså en avstraffelse fordi han hadde latt seg ansette i ledig stilling av våre okkupasjonstid-myndigheter — som vel var de samme som ansatte herr Kyhn Gløersen som lagdommer?

Om herr Gløersen hadde særskilt held med den han forfremmet til vaktmester i stedet for den han degraderte, skal her være usagt. Men det kan være grunn til å spørre hvordan det er med likheten for loven her i frigjøringslandet?

Eller er ikke den nevnte høyesterettsdom å stole på? Jeg ser høyesterettsadvokat Gustav Heber skriver bl. a. dette:

«Denne mangel på lovlighet innen Høyesterett kommer senere i stigende grad mer og mer for dagen i dens senere rettsavgjørelser som til sammen har frembrakt et slikt rettskaos at på det rettslige område er omtrent alt mulig blitt flytende. Omtrent alt hva som tidligere har vært dosert som sikre rettssetninger, er etterhånden blitt satt helt på hodet.»

Er det virkelig så ilde på høyeste hold, kan jo både det ene og det andre være tenkelig innen de lavere regioner. Men la oss altså høre hva De nå — etter fem års avklaring — mener om

REFLEKSJONER

DET ER KOMMET UT ET
HELT BIBLIOTEK

av bøker om det som hendte under okkupasjonen, og det er mange som har fråstet i etterpå-krigstemning. — Men nå ser det ut til at vi nærmer oss slutten, og bra er det. En av årsakene til dette er vel, at bøkene om det som hendte senere i det «frigjorte» Norge er blitt for overbevisende, og de er bare såvidt begynt. Imens skal vi gjengi en liten bit fra det respektløse blad «Folketimen», som utgis av Militærsambandet i Bergen:

Det er ikke tvil om at vi nordmenn har slått oss vel mye for brystet over vår storartede innsats i krigsårene. En norsk Tysklandsoldat som ble sendt til et britisk kurs ble av serjantmajoren hilset velkommen slik: «So you are from Norway, eh? I bet you are going to tell us something about the occupation, eh?»

DET HAR VERSEBT MANGE
HISTORIER

om de forsvunne radioapparater. Nå ser det ut til at vi skal få oppleve en rettsak om noen av dem. En såkalt tiltakskomite i Gjerpen akter nemlig å gå løs på 15 radioforretninger i Oslo, subsidiært på Oslo politis radiokontor med erstatningskrav på 140 tusen kroner. Saken vil komme opp i Oslo byrett på forsommeren. Like før okkupasjonens slutt ble nemlig 2011 radioapparater som tilhørte Gjerpen-folk fraktet fra Skien til Oslo med en lektur. De ble anbragt hos 15 radioforretninger for å overhales før de skulle sendes til Tyskland. Så sluttet krigen mellom de store, like plutselig som den begynte og siden var det ingen som kunne fortelle, hvor det var blitt av apparatene. Eierne ga seg imidlertid ikke. De dannet en aksjonskomite og denne har senere oppsporet apparater til en samlet verdi av 45 tusen kroner og ført dem tilbake til de rette eiermenn. Et par av apparatene ble funnet hos Oslo-menn i høye stillinger, men det bevares taushet om hvem disse menn er! Hadde det vært NS-folk, så skulle man nok ha fått det utbasunert over hele landet. Da hadde det vært intet mindre enn grovt tyveri, og straffen ville sikkert ha blitt deretter.

PAVEN HAR TALT

Den 76-årige mann talte med usedvanlig heftighet til de hundre tusener som hørte ham enten i og utenfor Peterskirken eller i radio verden

vold mot de himmelske lover, sa han. Ingen kunne lukke øynene for det ulykkelige syn av en verden som falder i stumper og stykker, fordi livets fundamentale moralske struktur er ødelagt. Mangelen på moral er blitt en del av folkets økonomiske og sosiale liv, sa han videre og understreket den alvorlige natur av de synder, som utføres med kjølig overlegg i et sådant omfang at de blir forbrytelser mot en hel nasjon. — Det var en mektig tale, men virkningene er forskjellig. De fleste nøyet seg med å se seg om og sl, at det ikke er meg han mener, men ham og den og den. Og så gikk de tilbake til sitt politiske kjøpmannskap og syndet videre mot menneskeheten. Slik er demokratiet. Ingen har ansvar, men alle vil ha makten i folkets navn.

TYSKE KRIGSFANGER I
FRANKRIKE

er løslatt mot å ta tjeneste i de franske styrker i Øst-Asia. Det finnes titusener av dem, som har gått i denne trelletjeneste mens andre er blitt engagert til å instruere britiske soldater i de erfaringer som de høstet under felttoget på Østfronten. Krigsminister Shinwell ble i underhuset spurt om denne ordning ikke var i strid med internasjonal lov og rett. Han svarte, at han ikke kunne innse at det var noe lovbrudd og la til: Vi gjør det i alle tilfeller. Situasjonen er unektelig grotesk når man tenker på at det ikke er mange årene siden britene lærte sine soldater opp til «how to kill the boche». — Men det er ingen som idag snakker om landsvilk i denne forbindelse. Det er bare i Norway, who won the war, at de turer fram i denne galakopen.

DEN FRANSKE FORFATTER
GEORGES DUHAMEL

sa forleden i et intervju: «Jeg betrakter vår sivilisasjon som overordentlig truet. I min ungdom var tilværelsen hård for forfatterne og fremfor alt hård for arbeiderne, men i en sparsom fritid kunne man ennå legge planer. Det er umulig idag. Og dog er vår åndelige misjon stadig stor. Det er Frankrikes plikt å hevde HOMO SAPIENS mot HOMO FABER tenkeren mot teknikerne. Vi er Descartes' land mere enn Fords.»

Vakkert tenkt og vakkert sagt, men hjelper det noe overfor den krigsmentalitet som behersker alt det som smykker seg med demokratets navn idag?

har man også forklaringen på at det var så stille på Vestfronten hele det første året, nesten ikke et skudd, mens telefon- og telegraflinjene glødet i kampen om gullet.

Historien er ellers kort fortalt. Schachts system druknet i blod, gullet seiret ved bolsjevikkens hjelp, hvoretter de europeiske vestmaktene tapte hele verdenskrigen og ble gullherrenes vasaller. Slik er altså demokratiet, når man følger Disraelis ord og tar et gløtt bak scenen.

For den som har litt perspektiv, er det ikke noe forbausende i at denne gigantiske kamp fikk bolsjevikkene og gulletes herrer til å falle hverandre om halsen. Der var og er utgrunnelige kanaler, som fører fra Wall Street til Kreml, selvom de går under Berlins ruiner. De kan spores helt tilbake til Washington 1917, og hvis den arme mr. Bevin ville eller kunne tale om sin og sine forgjengers delaktighet i dette spill, ville verden måpe.

På denne bakgrunn får demokratiet og dets helter av i dag en underlig fysiognomi. Og vi, som lider under gulletets slavepisk i et av de mest krenkende politiske oppgjør som verden har sett, fylles av vemmelighet over det pathetiske snakk om demokratiet og en bitter og håpløs sorg over de forferdende ofre som krigen om gullet har krevet og fremdeles vil kreve. Er det så ikke på tide at noen sier fra?

Brev til „8. Mai“

Herr redaktør!

Jeg må få lov til å takke for Deres avis. Er helt enig i Deres mål og midler. Uten full oppreisning — ingen fred og ro hverken for folket eller den enkelte.

Avisen må fortsatt bli hva den har vært — dagens urovekker — som aldri gir folket eller makthaverne ro — før det er blitt gjort godt det som de har forbrudt seg mot egne landsmenn.

Så ønsker jeg Dem og Deres avis alt godt for fremtiden, spesielt alle verdens krefter i den kamp som pågår, og som også vil vedvare inntil en endelig avgjørelse foreligger i en eller annen form.

I Deres arbeid ligger det håp og forhåpentlig også redning for tusener. Det er bare to utganger på dette: Enten må vi seire, d.v.s., sannhet og rett må igjen komme til orde, eller vi må likvædes — slettes ut. Går ut fra at dette forstås av de fleste av oss som er blitt rammet.

Den gamle norske hilsen var «Heil og sæl»! Det var mangt jeg ikke likte men denne hilsen likte jeg. Hvem kan hindre oss i å gjenoppta den? Vi trenger et kjenningsstegn. Noe som binler sammen — og som kan omsettes i lyd og språk. Var ikke det å gjenoppta «Heil og sæl» en god begynnelse.

Hilsen

Meg.

EN DRØM

Som kjent bor jeg ved den store flod, som har sitt utspring der langt øst og som strømmer vestover mot havet.

Det var en nice drøm jeg hadde i natt. —

Jeg drømte at der langt øst i vassdraget var oppsatt en veldig demning. Vannet strømmet på med all sin kraft og tyngde, og demningen dirret og skalv under trykket. Ville demningen holde?

Da kom der en tykkfallen mann med en stor tykk sigar i munnen, og mannen tar til å skyte mot demningen. Det var klart at han forsøkte å rive demningen ned. Det var noen som forklarte ham hvor dette ville gå hvis demningen brast, men uten resultat. «Det er ikke sikkert at vannet strømmer fram om demningen blir borte», sier han.

Mannen måtte utvilsomt være gal.

Istedet for å holde opp, begynner han å bombardere demningen, og med et veldig brak brast det hele. Vannet flommet fram, rev med seg jord og hus. Fabrikker og mennesker ble revet med, ja hele land ble oversvømmet. Og mannen med den tykke sigar springer langs elvebredden og roper: «Stans! Stans!»

Eter hvert kom flere folk til, og det så ut som om en mann med stjerner og striper tok ledelsen. Her måtte noe gjøres. Her måtte snarest bli oppsatt en ny demning, slik at strømmen kunne få gå hertil, men ikke lenger.

Men hva skulle demningen bygges av?

Man ble uforliket om dette. Da sier mannen med stjerner og striper: — «Vi bygger av det gildeste vi vet, vi bygger av det som er alles håp og lengsel, vi bygger av vår almektige gud mammon».

Og de begynner å bygge ny demning med pengesedler.

Da våknet jeg.

Overmannet.

medvning eller motvning, går jeg ut fra det måtte føles som en stor lettelse å bli fritatt fra en slik uriaspost i okkupasjonsens vold.

Forholdet var dog ikke mer spent enn at herr direktøren ble utnevnt til lagdommer i Eidsivating Lagdømme, og fungerte som sådan inntil frigjøringen.

Jeg forutsetter at dette er riktig? Dog ligger det ikke heri noen bebreidelse fra min side. Noen måtte være lagdommere, og sett fra norske interesser håper jeg De var den best mulige.

Nå leser jeg dessuten i «8. Mai» — gjengitt etter en høyesterettsdom av 28. januar i år, at «ansettelser i ledige stillinger i norsk administrasjon under okkupasjons-tiden, var lovlige i h.h. til Haagreglementets art. 43.»

Det var vel også av den grunn De straks ble gjeninnsatt i Deres høye embete den 8. mai 1945?

Så langt er vi altså enige. Men ifølge samme kilde ble vaktmesterstillingen ved Hønefoss Føngsel ledig — helt ordinært.

MASSEUTMEDELSE AV STATSKIRKEN

Der er flere ganger skrevet i «8. Mai» om masseutmeldelse av statskirken. Men det må ikke bare skrives og prates, det må gjøres.

Hvordan skjer så en masseutmeldelse?

Det er ganske klart, at det kan ikke akkurat gjøres på den måte, at man i store eller små flokker, i prosessjon kan man si, møter opp og melder seg ut.

Masseutmeldelsen består ganske enkelt deri, at hver og en begynner med seg selv og melder seg ut. Og det må ikke oppsettes til imorgen.

Gjør det idag.

Og når så er gjort, så kan hver enkelt med god virkning oppfordre andre av sine nærmeste og blant kjenninger til å melde seg ut av statskirken, som er helt ubibelsk. Litt agitasjon er bare av det gode. Der er argumenter nok både i bibelen og annet steds mot statskirken.

Som jeg sa til den prest som jeg henvendte meg til med min utmeldelse:

«Der står intet i bibelen om statskirke» — Han var enig. Han kunne ikke annet.

Der finnes intet om statskirke i bibelen, det er menneskepåfunn for å skaffe presteskaper penger og en lett-vint levevei i makelighet og hykleri.

Jeg sier til hver enkelt, som leser dette: Meld deg ut av statskirken uten oppsettelse. Det kan skje skriftlig eller muntlig.

Når enhver gjør det, så har vi dermed masseutmeldelsen igang.

—g—

mer for dagen i de senere rettsavgjørelser som til sammen har frembrakt et slikt rettskaos at på det rettslige område er omtrent alt mulig blitt flytende. Omtrent alt hva som tidligere har vært dosert som sikre rettssetninger, er etterhånden blitt satt helt på hodet.»

Er det virkelig så ilde på høyeste hold, kan jo både det ene og det andre være tenkelig innen de lavere regioner. Men la oss altså høre hva De nå — etter fem års avklaring — mener om (Forts. side 4)

Hva andre sier

HYGGELIGE NABOER

Karlstad-Tidningen har sagt, at det var helt naturlig at «en olust mot vårt land innteg under krig i Norge, dette på grund av vår politik». Det er dumt å skrive slikt, svarer riksdagsmannen Harald Akerberg, som avfyrrer følgende salve:

«Den där olusten långt före kriget har historiska rötter. Norrmännen är över huvud taget ett kverulerande folk, och vill inte gärna ha fred med världen. Vad vår krigspolitik beträffar var den inte stort annorlunda än den som norrmännen själva tänkte för. De var så inställda på att hålla sig utanför kriget att de kunde göra vad som helst för att få vara i fred. Det var bland annat norrmännen som höll den där inomskärsrännan klar åt tyska malmttransporterna, vilket gjorde att engelskmännen blev påträngande. Sedan kom tyskarna och då var norrmännen naturligtvis på sin mammas gata. De glömde helt hastigt sitt föregående. De anföll oss svenskar för att vi kunnat hålla oss utanför stridsvrimlet. Men var det någon nation som potentiellt var mere defaltistisk än Norge? Nej och återigen nej.

Det är dumt att stryka norrmännen om ryggen. De bli bara värre.»

KORSET PÅ BYGGEN

Fra «Folkehæren» 15. mars 1948 gjengir vi følgende, som har sin fortsatte aktualitet:

«Det er en viss type folk, som i kraft av en nedlatende gemyttlighet kamouflerer sine ellers tydelige strebertendenser.

De to herrer som folkevittigheten har døpt «herrene Berg — med og uten — grav», er særlig vellykkede rendyrkede eksemplarer.

Den ene har forpaktet den jordiske rettferdighet, den annen (han med grav'n) den hinsidige.

Selvsagt er deres virksomhet på-

skjennet med Storkors av Olav! Herr Berggravs virksomhet i krigens første dager ble enestående sterkt stemplet i England, og herr Bergs tilbaketrekken fra regjeringsdannelsen i 1945 hadde sine vektige årsaker.

PAVEN HAR TALT

Den 76-årige mann talte med usedvanlig heftighet til de hundre tusener som hørte ham enten i og utenfor Peterskirken eller i radio verden rundt. Den moderne verden begår

skjennet med Storkors av Olav!

Herr Berggravs virksomhet i krigens første dager ble enestående sterkt stemplet i England, og herr Bergs tilbaketrekken fra regjeringsdannelsen i 1945 hadde sine vektige årsaker.

Nå opplyses det, at det er disse to rettferdighetens apostler som er forslagsstillere til Kongens avsettelse i 1940.

Disse opplysninger bør ikke bli uten følger.

Herrene bør ta korset på ryggen og luske sin vei fra alle tillitsverv og alle opprop til folk om å yte til snart det ene, snart det andre.»

Rettferdighet og syndebukker

I bladet «Folkehæren», organ for militærsambandet i Bergen, leser vi følgende i en artikkel om rettferdighet og syndebukker:

«Historien de siste årtier kan vise mange eksempler på hvor lett en stemningsbølge kan ta seg opp, vokse og bli veldig.

Når det gjelder offiserene, så er de ofte blitt til dårskapens syndebukker. De får kanskje æren om det går bra, og må ta ansvaret om det kjøres i grøften.

1940 i Norge er et slående eksempel på dette. Uten at vi vil frikjenne de norske befalingsmenn, så vil vi dog si at de slumrende politikeres ansvarsløse mangel på evne til å vurdere og handle, savner sidestykke langt bakover i vår historie.

Men domstolene tar seg ikke av dem, som de har gjort med mange av våre offiserer.

Nei, politikerne beskytter hverandre gjensidig, og bortforklarer sine misgjerninger og feilgrep.

Når en alminnelig dødelig gjør noe som er galt, trekkes han til ansvar, men politikeren unnakyles med at han ikke forstod det bedre. Og så fortsetter han i sin stilling som om

trakter vår sivilisasjon som overordentlig truet. I min ungdom var tilværelsen hård for forfatterne og fremfor alt hård for arbeiderne, men i en sparsom frittid kunne man snu legge planer. Det er umulig idag. Og dog er vår åndelige misjon stadig stor. Det er Frankrikes plikt å hevde HOMO SAPIENS mot HOMO FABER tenkeren mot teknikerens. Vi er Descartes' land mere enn Fords».

Vakkert tenkt og vakkert sagt, men hjelper det noe overfor den krige-mentalitet som behersker alt det som smykker seg med demokratets navn idag?

De to siste «landssvikfanger» forlater

Hustad fangeleir

To «landssvikfanger» har etter utviklingen av Hustad Tvangsarbeidsleir blitt værende igjen der, etterat leiren ble militærneckerleir. Det gjelder de som i den senere tid har hatt sitt arbeid som henholdsvis kjøkkensjef og kraftverksmaskinist. Begge er nå endelig blitt avløst av milnektere og de reiste fredag 14. april til Sem fangeleir ved Tønsberg. Derved går Hustad Tvangsarbeidsleir for «landssvikfanger» over i historien.

Vi antar at kraftv.-maskinisten (fangen) som var tidligere frontkjemper gjorde stram honnør — da han overleverte kraftstasjonen til en militærnecker!

Akk, ja — tidene skifter. —

Overrettssakfører

N. E. STENERSEN

Drammen

Erik Børresensgt. 4. Tlf. 4348
Kontoret er stengt hver mandag.

«NY START»

De som ikke har returnert tilsendt skjema, eller på annen måte latt høre fra seg innen 30. april kan ikke regne med plassering.

Utvalget

intet var hendt. Vi kan bare se på listen over stortingsmenn.

De har stor makt de karene, for det er de som kontrollerer dagspressen, ansetter ledere for Kringkastingen og bestemmer over hvem som skal avansere til de høyere stillinger. Det er de som sender ut instruksjoner for offiserens plikter i krig, men hva med deres egne?

Påtalemyndighetene —

(Forts. fra side 1)

heter av erstatningskrav fra de omkomnes pårørendes side mot staten for tap av forsørger, i høve eksplosjonsulykken, må jeg ta det uttrykkelige forbehold at forutsetningen er at der ikke gjøres sådanne krav gjeldende mot staten fra Deres side.

I de boer de pårørende vil gjøre erstatningskrav mot staten, må jeg ta forbehold om å gjøre inndragnings- og erstatningskrav gjeldende mot boet.

Den gamle mor ga den forlangte erklæring, og da fikk hun fra Erstatningsdirektoratet meddelelse om at «Erstatningsdirektoratet ikke gjør krav gjeldende mot boet».

Hun fikk da en livspolise på 1000 kroner utbetalt, men en konto i banken på 2000 kroner ble ikke frigitt.

Den 1. november 1948 fikk hun skifteattest for at hun var innsatt som eearving etter sin sønn. Hun henvendte seg da til Fjordane politikammer med anmodning om lov til å have bankinnskuddet. Hun fikk følgende svar:

«Den attest De ber om, må De

få hos Erstatningsdirektoratet i Bergen. Hvis De tidligere ikke har gitt erklæring om at De ikke gjør noe krav gjeldende mot det offentlige i anledning Deres sønn, må en slik erklæring være tilstede når De nå henvender Dem dit. Fjordane politikammer 15/12-48

Som det fremgår gjaldt det å avtvinge de pårørende erklæring om at de på ingen måte aktet å gå til søksmål mot staten. Alt i forbindelse med denne ugjerning skulle dysses ned.

Det er lett å forstå at de forhold de pårørende — og særlig den gamle mor, som hadde mistet sin forsørger befant seg i, var et lett bytte for de trusler makt-haverne kom med.

Vi mener det er en skam og skjendsel for den norske «rettsstat» at den slags har forekommet. De pårørende har krav på erstatning — uansett hva de i en nødsituasjon og under press har skrevet under på. Og de som så grovt forbrøt seg mot mennesker som var stilt under deres varetekt, er henfallen til den straff som norsk lov setter for den slags forbrytelser.

Den internasjonale situasjon —

(Forts. fra side 2.)

sen av den østtyske bufferstat og gjennom det kommunistiske styre i Kina. Og det er alt som tyder på at de russiske ledere har en godt utarbeidet plan å arbeide etter — en plan som omfatter hele verden. Noe av det viktigste i denne plan er femtekolonnevirksomheten i de forskjellige land. Hvis en havnestreik bryter ut f. eks. i Sydney, Marselle og London på samme tid, kan en godt betrakte streikene som helt selvstendige øvelser av femtekolonnene — men en kan også se på disse foreteelser som en samlet aksjon for å nå et konkret politisk mål.

ETTERHVERT SOM DEN KALDE KRIG nå er blitt tilslutt-

lelser for noen dager siden, er meget oppsiktsvekkende. Han tviler nemlig på om de amerikanske rustninger er så langt fremskredet at de umuliggjør en russisk tanke på krig nettopp nå. De ting som driver Russland til å fremkalle krig nå — er så mange, at blindhet overfor dem fører til kapitulasjon — samtidig som den svekker handlekraften. Tiden for handling er inne, uttaler Adenauer.

MEN KANSKJE DET ALVORLIGSTE VARSKO kommer fra general Eisenhower, som må ansees som Vestmaktens største militære autoritet. USA er for øyeblikket pla-

Vi jøssinger —

(Forts. fra side 2)

tyske soldater udviste flere steder under Felittoget i Norge. Som f. eks. at de sendte norske Kvinder og Børn foran sig for at hindre Nordmennene i at skyde, at de brød ind i Hjemmene og svinede til og ødelagde paa en saa dyrisk og pervers Maade, at det vilde have været umulig for normale mennesker at præstere noget lignende».

«Det var ikke den ting de holdt seg for gode til under Heroin-rusen. Jeg har selv været vidne til det på Elverum—Kongsvingerfronten, saa jeg ved at det er sandt.

«Heroinens Eftervirkninger var forferdelige. Der var en mand oppe på Kongsvingerfronten, som fortalte, at han hadde ligget i en klipperevne lige op til en Landevej, hvor Tyskerne passerede. Og disse Soldater var drukne af Heroin. De ravede forbi ham som i blinde den ene efter den anden og lod sig skyde ned. Nogle rullede ud over vejkanten, andre blev liggende i Dynger.

«Jeg skød og jeg kastede op, sagde han. Det var saa uhyggeligt at se paa dem, at man maatte blive syg af det. Men jeg skød jo saa længe jeg hadde ammunition.

«Hitler havde ikke ventet Modstand i Norge. Quisling havde, ifølge svenske aviser, lovet ham det, da han i Døgene 4.—6. April 1940 traf Aftaler med Führeren om Overfaldet den 9.»

«— Men hva han ikke havde Kendskab til, var norske Følelser og norsk Sindelag.

«Han regnede ikke med saadanne Folk som de to gamle Skovarbejdere ved Kongsvinger!»

Den ene var 70 og den anden 75. Gode gamle Skyttere begge to. Han på 70, Anders, lagde bessen paa Skulderen og gik til nærmeste militære Samlingsplads straks han hørte om Mobiliseringen. Meldte sig hos Kaptainen. Men Kaptainen lo af ham og bad ham skrukke Hjem. De havde ikke Brug for Alt domshjemskandaler. Gubben gav sig ikke. Han holdt saa stædigt paa, at han vilde være med til at skyde paa Tyskerne, at to Soldater med magt maatte føre ham ud af Løjren.

«Næste dag var han der igjen. — Jeg gad vite, hva det er, du egentlig vil? sagde Kaptainen brydsk.

— Aarh Helvæde, sagde Gamlingen. Jo, de ska' jeg si' dig. Jeg gir mig

En lezers mening

Herr redaktør!

De beste takk for det siste nummer, det er min største glede hver gang «8. Mai» kommer, og så ofte som det kommer nu! Det glæder meg i høyeste grad at opplaget stiger. Ja gid det vil fortsette å stige.

Jaså, det var altså dette blad som skulle bli det eneste opposisjonsblad etter «freden» der er intet annet organ i hele Norges land som virkelig tør skrive sannheten.

Ja, jeg må si at «8. Mai» har en stor oppgave og er uhyre berettiget. Jeg kan ikke forstå at den store mengde av det norske folk finner alt å være såre godt. Man vil helst bare gå i prosesjon og rope hurra og være mest mulig nasjonal. Bare avbrutt av hver gang der kommer prisstigning på alle varer, da er det alle mann av huse for å hamstre mest mulig. Dypere stikker ikke det nasjonale. Jeg hadde jo håpet at alt skulle bli såre godt her i Norge da prøyserne var ute av landet. Dessverre har våre egne prøyser tatt all makt så alle vi som er underordnet vi betyr intet som helst mere. Vi har intet mere vi skulle ha sagt. Organisasjonen for de undertrykte. Bare humbug. Disse folk tenker bare på seg selv, intet annet. Og stakars den organiserte som våger å tenke anderledes.

Jeg forstår ikke lenger den norske presse. Ingen opposisjon, alle står sammen og skriker mest mulig hevn over alle NS-folk. — Er det ikke slik?

Nei, jeg må tilstå det er virkelig oppkvikkende med «8. Mai». La alle som har vært berørt av rettsoppgjøret og alle oss som ikke har det, men som slett ikke er enig i den ulvetid som fulgte etter freden, virkelig holde sammen.

Når en leser slike redselsfulle bøker som «Brann over Pustaaen» ja da er det en gåte at det norske folk tør behandle de som kom på livets skyggeside etter freden på den måte som de er blitt. — Hvor er retten og hvor er rettferdigheten henne? Jeg vil henstille til alle noenlunde intelligente personer å lese denne redselsfulle bok og så vet en hva en har i vente fra den kant.

Jeg kom til å tenke på den be-

Nå kan vi atter skaffe

BIRGER KVITTINGS
meget omtalte bok

«Angrer du ikke»

Boken koster kr. 10,— og sendes portofritt. Alle bestillinger sendes til «8. Mai», boks 41, Kristiansund N.

GRIPAR FÖRLAG

Linolitt gulvbelegg

Sterkere og billigere på gulv og trapp enn linoleum. Be om pris og bruksanvisning for blanding og legning.

G. KRISTIANSEN, Krøderen. — Tlf. 15.

Trelast.

Jeg ønsker forbindelse med sagbruk for kjøp av snekkerfuru mot kjøpekort.

EINAR HJORTAAS MØBELFABRIKK
Skjoberg. Telefon 5.

BESTILLINGER PA:

Overrettssakfører O. Ludhelms bok:

Rettsoppgjøret og gjenreiseringsprogram

kan sendes til Forbundet for Sosial Oppreisning. Pris kr. 3,50. Inntekten tilfaller Forbundet.

HROAR HOVDEN skriver til forfatteren:

«Et pionerarbeid, en klar, konsis og positiv bok, som hører hjemme i bokhylla hos enhver som er rammet av «rettsoppgjøret» og er interessert i den litteratur som har vært skrevet og skrives om dette».

Ingeniør — Tekniker.

Hvem har bruk for en tekniker med middelskole og svensk verksmester og ingeniørekksamen i fagene husbygning, vei- og vannbygning, avlagt i desember 1949. Mangeårig praksis som arbeidsleder fra arbeidstjenesten, og 2 års praksis i husbygning. Tidligere NS-sak oppgjort. — Eks. henv.

Frøpoteter

Ca. 5000 kg. «Marius II» tilsalgs.

PER LIE
Kapp Ø. Toten.

Dame

søkes til hjelp ved pensjonat. Gavelstad gård og pensjonat

Tjenestjente

Trenger en tjenestjente. Må kunne hjelpe til med melkingen. Bare voksne. Lønn etter dagleik og overenskomst. Peter Haugen, Fellingfors.

Arbeide søkes.

Lærer med artium søker arb.

av det viktigste i denne plan er femtekolonnevirksomheten i de forskjellige land. Også en havnostreik bryter ut f. eks. i Sydney, Marselle og London på samme tid, kan en godt betrakte streikene som helt selvstendige øvelser av femtekolonnene — men en kan også se på disse foreteelser som en samlet aksjon for å nå et konkret politisk mål.

ETTERHVERT SOM DEN KALDE KRIG nå er blitt tilspisset — er også lederne for Vestmaktene begynt å innse nødvendigheten av å bygge opp en politikk til forsvar mot den kommunistiske fremmarsj. Og en antar at det var dette Acheson tenkte på da han ga sin parole «det totale diplomati»

I de siste uker er den internasjonale situasjon undergått store forandringer. Særlig har en inntrykk av at Vestmaktene er blitt mindre optimistisk når det gjelder mulighetene for å bevare freden. Og det er ikke gått en dag uten at en har fått alvorlige advarsler fra fremtredende hold — om at det er blåøyet optimisme å gi seg freds-ønsketeknikken i vold, og de tegn som tyder på at en kan vente seg et mere varmt oppgjør må derfor ikke undervurderes.

Churchill som er kjent for å tenke strategisk, har gitt klart uttrykk for at Vestmaktene ikke har lang tid til å konsolidere sine krefter, og at en derfor bør overveie om en ikke skal utnytte det verdifulle tyske menneskemateriale for et eventuelt forsvar av Vest-Tyskland.

Det er en kjent sak at de Gaulle like så lite som Churchill elsker tyskerne, men som militær og franskmann har han helt uventet uttalt seg for en union mellom Frankrike og Tyskland. En kan gå ut fra at han har alvorlige grunner for denne uttale.

DET ER IKKE LENGER NOEN HEMMELIGHET at amerikanerne har tenkt seg til å støtte Europas forsvar på Vest-Tyskland, og selv om dette idag er en kjensgjerning, så har nok ikke denne plan diktert de Gaulle. Han har nemlig aldri vist noen pro-amerikansk innstilling. Hans uttale for en union gir bare uttrykk for hans sikre overbevisning om at krigsfare er overhengende.

Også Vest-Tysklands forbundskanaler Adenauers utta-

Russland til å fremkalle krig nå — er så mange, at blindhet overfor dem fører til kapitulasjon — samtidig som den svekker handlekraften. Tiden for handling er inne, uttaler Adenauer.

MEN KANSKJE DET ALVORLIGSTE VARSKO kommer fra general Eisenhower, som må ansees som Vestmaktens største militære autoritet.

USA er for øyeblikket plassert ned på et nivå som ikke kan aksepteres av den som har interesse for vårt lands sikkerhet, sier han.

Eisenhower har som kjent deltatt i utarbeidelsen av USA' forsvarsbudsjett for 1951, og for en måned siden uttalte han at budsjettet var tilstrekkelig.

NAR GENERAL EISENHOWER ETTER 4 UKERS FORLØP endrer oppfatning, har en god grunn til å anta at han har gjort det i full bevissthet av sitt ansvar. Han anser den internasjonale situasjon for meget farlig, og en må gå ut fra at han har fått nye informasjon om de russiske rustninger. Dette har så tvunget ham til å kalle USA.s 15 milliarders forsvarsbudsjett utilstrekkelig.

Iakttakere mener at året 1950 i likhet med 1948 vil bli et urolig år. Og de mener derfor at feberkurven kommer til å stige i juli og august, da alle kriger har brutt ut etter innhøstingen i Europa. De slår fast at situasjonen er meget alvorlig.

Justitarius Jeffreys,

Med den protestantiske tro var en ny ideologi kommet til England.

Kong Jakob II holdt imidlertid krampaktig på den gamle tro.

For å komme protestantene til livs, anklaget han dem for opprør og landssvik.

Justitarius Jeffreys søkte konge- og prestegunst. Han var derfor meget villig til å dømme «rettfærdig og strengt»

Henimot fire hundre protestanter ble dømt til å henges. De passive ble idømt lange fengselsstraffer eller landsforvist. Deres eiendom konfiskert.

De protestantiske kristne kvinner ble bl. a. pisket. Jeffreys moret seg ved å se på.

«Hel bøddel», ropte han, «det er kaldt for denne landssvikerdama å stå naken her ute nu ved juletider. —

om Mobiliseringer. Meldte sig hos Kaptainen. Men Kaptainen lo af ham og bad ham skrive Hjem. De havde ikke Brug for Alts domshjemskandidater. Gubben gav sig ikke. Han holdt saa stædigt paa, at han vilde være med til at skyde paa Tyskerne, at to Soldater med magt maatte føre ham ud af Lejren.

«Næste dag var han der igjen. — Jeg gad vite, hva det er, du egentlig vil? sagde Kaptainen brydek.

— Aarh Helvæde, sagde Gamlingen. Jo, de' ska' jeg si' dig. Jeg gir mig inte, før de hejser det norske Flag i Berlin!

«Den anden, Gabriel, han drog af Sted med Bøssen og alle Lommerne fulde av ammunition. Dessuden havde han fyldt Ryggsekken. To Dage efter kom han hjem igjen. Men han var sa' indesluttet og sær at Konen blev sængstellig. — Hvad er der dog i Vejen med dig, Gabriel sagde hun. — Jeg syn's du er saa trist.

— Jeg skød bom to ganger, sagde Gabriel og saa på hende med utslukt Blik.

Var dette karakteristisk for Kamp-aanden i Norge?

Ja, det var det. Der foregik en Slindforvandling i Norge i de uger, som var rent utrolig. Folket vilde slaass. Der var ingen som sad hjemme, havde han blot Chance til at faa fat i et Gevær. Men vi havde faa og umoderne Flyvemaskiner, intet Panservaaben, kun delvist militærudannede Folk. Og ikke tilstrækkelig Ammunition.

Alligevel mistede Tyskerne 60—70,000 Mand under Felittoget i Norge..»

— — — Det gjøres urett mot programsekretær Grete Berggrav, hvis hun ikke nettopp i disse dager får anledning til å holde foredrag i Kringkastningen med utvalgt historisk stoff fra denne sin vektige bok. Hennes skildringer vil på ingen måte stikke av fra den øvrige «historie»-skrivning om dette emne i Norge!

En slik foredragsserie av fruén vil dessuten kunne passes fortreffelig inn i herr justisministerens pågående var-offensiv mot de ondartede «ryktetmakere».

Potemkin.

Pisk henne så blodet renner, så blir hun nok varm!»

Således opptrådte rettens håndhevere — med overdommeren i spissen — i rettsstaten England.

Kongen fant behag i denne rettspraksis. Han frydet seg over at en stor del av landets beste menn og kvinner ble behandlet på denne måte — rettfærdig og strengt!!

Med litt små forandringer gjentar historien seg også i andre land.

Veritas.

Når en leser slike redselsfulle bøker som «Brann over Pustaen» ja da er det en gåte at det norske folk tør behandle de som kom på livets skyggeside etter freden på den måte som de er blitt. — Hvor er retten og hvor er rettfærdigheten henne? Jeg vil henstille til alle noenlunde intelligente personer å lese denne redselsfulle bok og så vet en hva en har i vente fra den kant.

Jeg kom til å tenke på den berømmelige Havig Gjerset-sak.

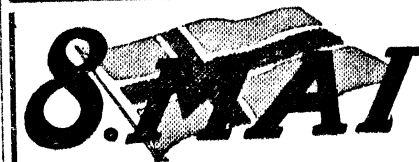
Enkelte modige prester har sunget ut og sagt sin hjertens mening og det er godt gjort, — men den store masse synes nok i all sin enfoldighet at Havig Gjerset fortjente den behandling han fikk. Jeg synes det hele er redselsfullt, og jeg undres virkelig på hvor mange Havig Gjerset-saker der i tidens løp har vært i Norges land. Jeg skal garantere tusen på tusen. Den som er underordnet har ingen som helst beskyttelse. Dette er den fortvilte sannhet. En må la seg trampe på kanskje et helt liv. — Dette er sannheten. Høyklassiekristendommens hovedorg. her i landet Vårt Land og Dagen er vel akkurat de organer som minst av alle reagerer mot den slags urettferdighet, ikke å for-glemme hyklernes hovedorgan her på berget Stavanger Aftenblad. Jeg har selv opplevet dette redselsfulle i en offentlig etat at en underordnet som falt i unåde hos sin sjef ble pr. omgående satt på fullstendig bar bakke og havnet i graven. Utrolig, men sant.

Imens så går vi i prosisjon og tror at alt er såre vel, — og imens så brenner Pustaen.

B.

«8. Mai»

Postgiro:
Kontonr. 818 27

Årgangen 1949
leveres portofritt
mot innsendelse av
kr. 10,00

oppgjort. — Eks. henv.

Frøpoteter

Ca. 6000 kg. «Marius II» tilsalgs.

PER LIE
Kapp Ø. Toten.

Dame

søkes til hjelp ved pensjonat.
Gavelstad gård og pensjonat
Svarstad, Lågendalen.

Apent brev —

Forts. fra side 8.

degraderingen av den vaktmesteren — i lys av nevnte høyesterettsdom og Deres eget forhold, herr fengselsdirektør?

Da jeg nevnte at denne degraderingen burde gjøres til gjensstand for offentlig omtale, og bad om å få mannens navn oppgitt, ble min kilde munn lukket med sju segl! Så jeg skjønner at fengselsdireksjonen holder nok tukt på sine undersåtter — i den retning.

Og med det samme vi er på talefot, herr direktør: — Har De hatt noen føling med de mange uhyrlige og til dels meget vel begrunnede skildringer og beskyldninger som de siste fem årene er fremsatt i bøker og blad om misligheter i fengsler og fangeleirer? Fra FENGSELSDIREKSJONEN som vel skulle antas å ha et slags tilsyn med og ansvar for fengselsforholdene, har det såvidt meg bekjent ikke en eneste gang vært livstegn å merke i denne sammenheng?

Ville det ikke være på høyen tid med en åpen orientering til almenheten, slik at jernteppet i Justisdepartementet ikke utvikler seg fra spøk til realitet? Om det er pinlig å måtte vedkjenne seg at det ikke bare er fangene som bryter reglemangene, så er det dog langt å foretrekke fremfor å la det skude med skumlerier og halvkvadede viser. Og hvem skulle være nærmere til å feie for fengselsvesenets dør enn nettopp herr fengselsdirektør Kyhn Glørsen?

Til slutt et direkte spørsmål: Har De hatt kjennskap til den dødsdømte Somdalens omvankende tilværelse som «politifullmektig Bang?» Og hvordan rimer dette med fengslets og direksjonens direktiv og ansvar?

Torolv Fanebust.

Tjenestjente

Trenger en tjenestjente. MA kunne hjelpe til med melkingen. Bare voksne. Lønn etter dugleik og overenskomst.
Peter Haugen, Fellingfors.

Arbeide søkes.

Lærer med artium søker arb., også kroppsarb., f. eks. husbygging, muligens onnearb. — Alt har int. Bill. mr. «Sommeren 1950 m. 180».

NETTOPP UTKOMMET:

B. Dybwad Brochmann:

«Kunsten å lese bibelen»,
295 sider. Kr. 12,50.
Bestilles fra M. Ludvigsen,
Kirkegt. 43, Bergen.

Sommeropphold

ønskes ved sjøen, ikke over ca. 10 mil fra Drammen.

Urmaker R. Gjessing,
Drammen.

Jordbærplanter

Priklet fra benk kr. 8,— pr. 100
Upriklet, god rot kr. 5,— pr. 100
Sorter: Deutsch Evern, Abundance og Dybdal.

Plantene leveres sortsrene og sykdomsfrie.

Henvendelse
G. KRISTIANSEN
Krøderen. — Telef. 15.

Plass på landet ønskes.

Ung, rolig, ugift frontkjemper søker plass på landet hos greie folk, hvor hjelp trenges. Er interessert i naturskjønne omgivelser. Er bygutt. Bill. mrk. «Ojensidig hjelp og tillit» m. 183.

Ekteskap

En kjekk, representativ dame, 47 år, 1,65 høy, flink i alle husets gjøremål, litt formuende, ønsker bekjentskap med en herre fra by eller land, gjerne enkemann med barn. Interesser: Bøker, musikk, friluftsliv. Forhenv. N.S. Billett mrk. «Ekteskap nr. 170»

Løssalgspris 25 øre

Oppleg 10,300

Nordmørspostens Trykkeri